

Sint Nicolaas ontwikkelde zich van katholieke heilige tot kindervriend.

Nicolaas is een heilige uit de vierde eeuw, die leefde aan de zuidkust van Turkije.

Sinterklaas

Van heilige tot kindervriend

In de negentiende eeuw werd Sinterklaas het feest zoals wij dat nu kennen.

Teksten: Ineke Strouken, Albert van der Zeijden en Piet de Boer

Foto's: Frits Booy, Jan Rijsterborgh, Jan Wasmus/ Sint Nicolaas Museum, Nederlands Centrum voor Volkscultuur, Atlas van Stolk en het Rijksmuseum.

Tentoonstelling van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur,
E.C. Dondersstraat 1, 3572 JA Utrecht
(030-2760244, ncv@volkscultuur.nl) www.volkscultuur.nl

Het leven van Sint Nicolaas

Al tijdens de Middeleeuwen was Sint Nicolaas in heel Europa een hele populaire heilige. Hij werd vereerd voor zijn wonderen en hij was een bekende beschermheilige. Jong gehuwden, scholieren en scheepvaartlieden konden hem aanroepen voor bescherming. Sint Nicolaas was niet alleen bekend in Nederland, maar ook in Rusland en Griekenland. Daar zijn veel iconen van hem bewaard gebleven. In Nederland staat in veel steden nog een oude Sint Nicolaas kerk.

Sint Nicolaas werd in de Byzantijnse kerk vereerd als wonderdoener.

Waarschijnlijk is Nicolaas in de vierde eeuw geboren in de buurt van de stad Demre. Vroeger heette deze stad Myra. Zijn ouders Nonna en Euphianus gaven Nicolaas een vrome opvoeding. Op negentienjarige leeftijd werd hij tot priester gewijd. Later volgde hij zijn oom op als bisschop van Myra. De kerk waar Nicolaas priester was, bestaat nog steeds.

In Nederland woonden veel mannen die de kost verdienden door te werken op een boot. Zij baden tot Sint Nicolaas, want die zou de schepen weer veilig naar de haven terug brengen. Op dit plaatje waakt Sint Nicolaas over een boot, waarvan de mast in de storm gebroken is.

Terwijl er heel veel legendes over hem de ronde doen, is er over het leven van Sint Nicolaas niet heel veel bekend. Veel mensen denken dat Sinterklaas uit Spanje komt. Dat is niet waar, want hij is opgegroeid aan wat nu de zuidkust van Turkije is. Maar in de tijd van Nicolaas behoorde dat gebied tot Griekenland.

Vroeger waren er dagen dat mensen geen vlees mochten eten. Op die dagen weigerde Nicolaas om aan de borst van zijn moeder te drinken. Zijn moeder Nonna ligt op dit plaatje in het kraambed en Nicolaas staat in het badje te bidden.

De legendes van Sint Nicolaas

Al snel werden er over het leven van de heilige Nicolaas veel verhalen verteld.

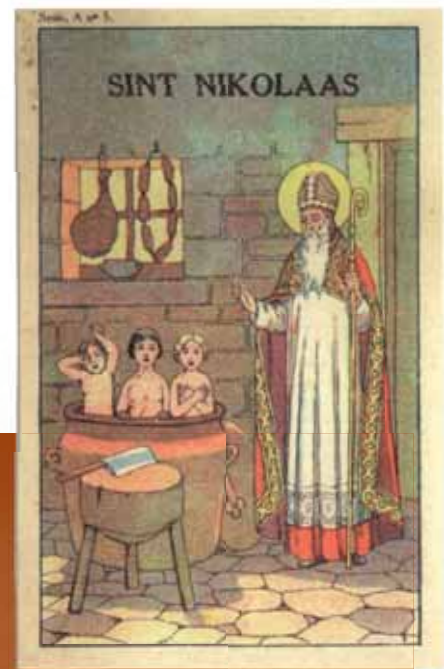
Al gauw werden er in Europa allerlei goede dingen verteld over de Heilige Nicolaas. Maar of al die heldenverhalen echt gebeurd zijn, weten wij natuurlijk niet.

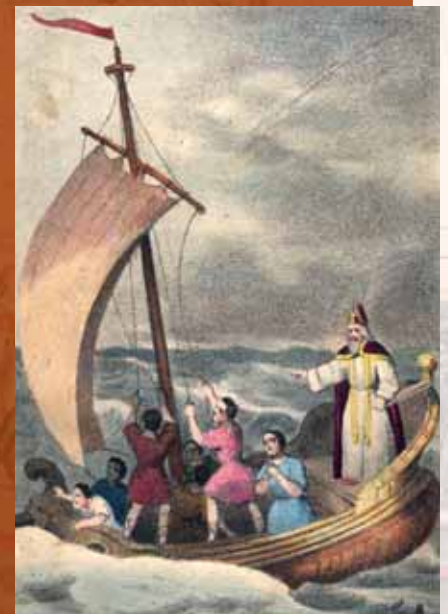
Als je een netje met chocolade munten krijgt, dan krijg je eigenlijk een bruidsschat. Vroeger moesten meisjes geld betalen aan de familie van de jongen waarmee ze wilden trouwen. Op de afbeelding geeft Sint Nicolaas drie jonge dames drie gouden appeltjes, omdat hun vader al het geld had opgemaakt. Met deze bruidsschat konden ze trouwen.

Bekend is het verhaal van de drie scholieren. Vroeger reisden leerlingen van meester naar meester. Onderweg hadden eens drie leerlingen in een herberg overnacht. De herbergier had hen vanwege hun geld om het leven gebracht en in pekelvaten in de kelder gezet. Zeven jaar later redde Sint Nicolaas de jongens uit de vaten.

Op afbeeldingen is Sint Nicolaas vaak te zien met drie gouden ballen. Dat zijn de symbolen voor de bruidsschat van drie jonge dames die niet konden trouwen, omdat hun vader het geld had opgemaakt. Zij baden tot Sint Nicolaas en deze gooide drie zakken met gouden muntstukken door het raam. Zo konden de dames alsnog een man uitzoeken om te trouwen.

Op speculaasjes zie je soms een afbeelding van Sinterklaas met een kuip met drie jongetjes erin. Dat verhaal gaat over drie scholieren die door een herbergier of een slager dood gemaakt waren en die door Sint Nicolaas weer gered werden.

Als het op zee stormt of als er zeerovers waren, dan baden zeevaardlieden tot Sint Nicolaas. Hij stond bekend als de beschermer van de mensen die met een boot reisden.

Sint Nicolaas is de beschermheilige van de zeevaardlieden. Dat is ook de reden waarom hij in Nederland zo bekend is geworden. Hier woonden veel schippers en matrozen en als die op zee waren baden ze tot Sint Nicolaas voor een behouden terugvaart.

De heilige Sint Nicolaas

Het Sint Nicolaasfeest is van oorsprong een kerkelijk feest. Bij heiligen wordt niet de geboortedag, maar de sterfdag gevierd. Het was niet zo belangrijk wanneer je geboren was, maar wanneer je naar de hemel ging. Het overlijden was het begin van een nieuw en beter leven naast God. Sinterklaas kreeg zo het eeuwige leven.

Sint Nicolaas werd aanvankelijk vooral in de Grieks-orthodoxe kerk vereerd. In Griekenland en Rusland was hij al in de zesde eeuw een bekende heilige. In die tijd schreef Theodorus van Constantinopel al over hem in zijn boek *Historica Tripartita*.

S. Nicola di Bari

Door de kruisvaarders werd Sint Nicolaas naar Bari in Italië gebracht. Daar vieren zij op 7 mei zijn feest met een grote processie. Dit plaatje wordt dan uitgedeeld aan de mensen die komen bidden.

Sint Nicolaas draagt de kleren van een katholieke bisschop. Hij draagt een paarse onderrok met daar over heen een wit kleed (albe). Een koord (cingel) wordt gebruikt om zijn kleding op te binden. Dan draagt Sint Nicolaas nog een stola, een smalle strook stof die om de hals wordt gedragen, en een rode koorkap (tabbard). Op zijn hoofd heeft Sint een rode mijter met een kruis er op.

Toen de Turken het gebied waar Sint Nicolaas bisschop was geweest belegerden, zijn de relieken van hem in 1087 door de kruisvaarders naar Bari in Italië verscheept. Vandaar verspreidde zich zijn bekendheid over heel West-Europa.

Op dit houten altaarstuk staat Sint Nicolaas afgebeeld als een katholieke heilige.

Sint Nicolaas is ook een Grieks-orthodoxe heilige.

In de Middeleeuwen waren er in Nederland al Nicolaasbroedersschappen. Dit waren religieuze verenigingen die processies organiseerden om Sint Nicolaas te eren. Vanaf ongeveer 1200 vierden kinderen die op een kloosterschool zaten Sinterklaas. In die tijd al kregen kinderen cadeautjes en vermaande Sinterklaas luie kinderen om hun leven te beteren.

Sint Nicolaas markten

In de late Middeleeuwen was Sint Nicolaas een belangrijk feest. In die tijd gingen feesten vaak vergezeld van markten en kermissen. Men ging eerst naar de kerk en na de mis was er buiten van alles te doen.

Zo ook op het Sint Nicolaasfeest. Deze Sint Nicolaasmarkten waren heel populair. Van heinde en verre kwamen mensen om hun Sint Nicolaas inkoop te doen. Want op Sint Nicolaas was het de gewoonte dat men cadeautjes gaf aan dieren, maar ook aan arme mensen.

Sint Nicolaas doet boodschappen in een winkel vol met lekkernijen.

Een bijzonder gebruik op deze markten was het geven van een speculaasvrijer. Dat was een grote speculaaspop die met goudpapier en suikerglazuur versierd was. Deze poppen kon je aan iemand geven als liefdesbetuiging. Als een meisje de 'claeskoek' accepteerde, gaf ze daarmee aan dat ze de jongen ook wel een beetje leuk vond. De poppen fungeerden als een soort hylickmaker, een huwelijksmakelaar. Sinterklaas is niet alleen een heilige, hij is ook een hylickmaker, een koppelaar. Op Sinterklaas mochten jongens een meisje ten huwelijk vragen.

Sint Nicolaas doet zijn inkoop op de Sinterklaasmarkt. Wim ziet het en zegt tegen zijn moeder: 'Moeder wat een prachtig paardje. Zie, Sint Niklaas koopt het.' Moeder antwoordt: 'Zeg maar, dat je lief geweest bent. Mogelijk brengt hij het dan voor je mee.'

Terwijl Sinterklaas het snoep uit zoekt, brengt Piet al dat lekkers naar de sinterklaaswagen.

Kinderen staan bij een winkel vol met speelgoed en Sinterklaas-snoep. Het vrouwtje links heeft een versierd hart in haar hand.

Op dit zeventiende eeuwse plaatje zie je een gezin op het platteland. De kinderen hebben allerlei lekkers en speelgoed van de Sint gekregen. Oma ligt in bed mee te genieten en vader zit wat achteraf. Vroeger bemoeiden vaders zich niet zo met de kinderen. Dat was een taak voor moeders.

Jan Steen, een beroemde schilder uit de zeventiende eeuw, heeft het sinterklaasfeest in zijn eigen huis heel mooi geschilderd. Een jongetje is stout geweest en krijgt de roe. Maar oma heeft medelijden met hem en wenkt hem om te troosten. Op de grond liggen de echte pepernoten en verder zie je taai-taai en een duivekater. Het meisje heeft een heiligenbeeldje van Sint Nicolaas gekregen. De jongen heeft een kolfstok gehad om mee te kolven, toentertijd een populair spel. De oudste jongen wijst naar boven: daar is Sint Nicolaas vandaan gekomen.

Van kerkelijk feest naar familiefest

In de zestiende eeuw werd Nederland protestant. Alle rooms-katholieke heiligenfeesten, dus ook het feest van Sint Nicolaas, werden verboden als paapse bijgelovigheid. Hiermee kwam in de Republiek der Zeven Verenigde Provinciën een einde aan het openbare kerkelijke feest van Sint Nicolaas.

Van de weeromstuit werd het feest populairder dan ooit als huiselijk feest. Het werd een familiefest, gewoon bij mensen thuis.

Op schilderijen uit die tijd werd Sinterklaas afgebeeld als een cadeaufest voor kinderen. Kinderen konden hun schoen zetten en vonden op sinterklaasochtend, 6 december dus, de cadeautjes die de Sint voor hen had gebracht. Ook toen al werden stoute kinderen gestraft met een 'roe' en was er voor brave kinderen allerlei lekkers, zoals heerlijk zoet brood en speelgoed.

In dit gezin in de negentiende eeuw heeft Sinterklaas ook 'gereden'. Op een tafel heeft hij allerlei speelgoed en snoep uitgesteld. Moeder in nachtkleding met haar jongste op haar arm kijkt toe.

Dat de Sint als heilige niet helemaal vergeten werd, blijkt op het schilderij van de beroemde zeventiende-eeuwse schilder Jan Steen, waarop een meisje als cadeau een heiligenbeeldje van Sint Nicolaas heeft gekregen.

Een onderwijzer uit Amsterdam, Jan Schenkman, maakte in 1851 een prachtig kinderboekje met mooie plaatjes. In de eerste druk komt Sinterklaas nog aan met een zeilboot, later met een stoomboot.

Zie ginds komt de stoomboot uit Spanje weer aan

Pas sinds ongeveer 1850 begint Sinterklaas er uit te zien, zoals wij hem nu nog kennen. Sinterklaas wordt een mens van vlees en bloed, die samen met Zwarte Piet over de daken gaat om kinderen cadeautjes te brengen. Uit deze tijd dateren ook de eerste officiële intochten en komt Sinterklaas ineens uit Spanje.

Verantwoordelijk voor deze verandering is de Amsterdamse onderwijzer Jan Schenkman (1806-1863). In 1851 publiceerde deze Schenkman zijn prachtig geïllustreerde boekje *Sint Nicolaas en zijn knecht*. Het boekje werd vele malen herdrukt. In de latere drukken komt de Sint met een stoomboot uit Spanje en wordt hij op het Centraal Station in Amsterdam binnengehaald. Je ziet in zijn boekje ook hoe hij cadeautjes in de schoorsteen deponert en hoe hij stoute kinderen in de zak stopte.

In de loop van de negentiende eeuw ging men de tekeningen uit het boek van Meester Schenkman naspelen, aanvankelijk vooral in de steden. Deze manier van sinterklaasvieren vond pas veel later ingang op het platteland.

Sinterklaas wordt begroet door veel jongens en meisjes.

Sinterklaas strooit lekkers door de schoorsteen en via de deur.

Hier schrijft Sinterklaas in het grote boek, terwijl Piet het speelgoed klaarlegt.

Sinterklaas was aanvankelijk niet altijd die lieve man, die wij nu kennen. Hij geeft hier een jongetje een pak slaag met de roe. De roe was gemaakt van bij elkaar gebonden takjes en werd vroeger gebruikt om kinderen te straffen.

Sinterklaas was in die tijd niet de lieve man, die wij nu kennen. Sinterklaas was een kinderschrik, een boeman. Ouders dreigden kinderen: 'Als je niet lief bent, komt Sinterklaas die je in zijn zak meeneemt naar Spanje om tot pepernoten te worden vermalen.' Kinderen werden op die manier gemaand om lief te zijn. Een opvoedingsmethode die wij nu niet meer gebruiken. Opvallend is dat het op afbeeldingen vooral de jongetjes zijn die meegenomen worden door Sint en Piet.

Sinterklaas als kinderschrik

Onderwijzer Jan Schenkman was een prominent lid van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Het Nut, zoals de club in de wandelgangen meestal werd genoemd, was ontstaan in de achttiende eeuw en had als belangrijkste doel het gewone volk te beschaven. Zij gingen Sinterklaas als instrument in de opvoeding gebruiken.

Sinterklaas betrapte deze jongen, terwijl hij stiekem een koekje uit de trommel gepakt had. Dat mogen kinderen niet zonder te vragen. Hij wordt daarom in de zak gestopt.

Als je stout was geweest, moest je in de zak mee naar Spanje. Hier staan ouders verschrikt te kijken en smeekt het zusje Sint Nicolaas om medelijden met haar broertjes te hebben.

Hier komt Sinterklaas op school. De jongetjes links staan in de hoek, omdat ze dom en lui zouden zijn.

Het negentiende-eeuwse gedichtje *Den deugniet in den zak* verwoordt de gevoelens van de kwajongen die door Sint en Piet in de zak gestopt wordt:

'Nooit zal 'k weer ondeugend wezen,
Sinterklaas, vergeef 't mij?
'k Zal nu voortaan vlijtig leeren,
Niet meer lui zijn, laat mij vrij.'

Ook het bekende sinterklaasliedje 'Wie zoet is krijgt lekkers, wie stout is de roe' drukt de essentie van het sinterklaasfeest in de negentiende eeuw uit. Sinterklaas werd voortaan gebruikt om goed gedrag te belonen en slecht gedrag te straffen.

Het is niet precies bekend waar Zwarte Piet vandaan komt. Hij verschijnt pas na 1850 in boeken en op illustraties.

Zwarte Piet

Van Zwarte Pieten wordt ook wel eens gezegd dat zij Moren zouden zijn.

Over Zwarte Piet doen heel veel theorieën de ronde. Vast staat dat hij pas na 1850 zijn opwachting maakte en voor het eerst brede verbreiding kreeg door het boekje van Jan Schenkman. Over de herkomst van Zwarte Piet is veel gespeculeerd.

Waarom Zwarte Piet zwart is, is ook niet helemaal duidelijk. Is het omdat hij door de schoorsteen kroop om cadeautjes in de schoenen bij de kachel te stoppen? Of is Zwarte Piet eigenlijk helemaal niet zwart maar rood? Is hij een duivel? Sint Nicolaas is immers de overwinnaar van het goede op het kwade.

Volgens sommige onderzoekers heeft Schenkman veel ontleend aan een Duits boekje dat vlak vóór 1850 in Nederlandse vertaling verscheen. Dit boek van Heinrich Hoffman ging over *Struwwelpeter*, in het Nederlands vertaald als Piet de Smeerpoets.

Maar misschien is Zwarte Piet ook wel ontstaan door een Duits boekje over Piet de Smeerpoets. Dat was een jongetje dat niet wilde luisteren en zich niet waste.

Schenkman heeft Zwarte Piet in de kleding van een Moorse page gestoken. Hij dacht immers dat Sinterklaas uit Spanje kwam en daar waren Moorse mensen bekend. Zwarte Piet is in ieder geval niet discriminerend bedoeld. Als Nutsman was Schenkman in zijn tijd heel progressief en zeker ook tegen discriminatie.

Er zijn ook mensen die denken dat Zwarte Piet ooit een duivel was, omdat bij Sint Nicolaas de goede mensen het van de slechte mensen wonnen.

Sinterklaas gooit hier allerlei lekkers naar binnen. Het jongetje en meisje hadden hun schoen voor het raam gezet.

Deze twee lieve meisjes krijgen een zak vol cadeautjes van de Sint.

Voor rijke en arme kinderen

In de negentiende eeuw ontpopte de Sint zich als de kindervriend bij uitstek, die kwistig cadeautjes uitdeelde en snoep rondstrooide. Vooral de kinderen uit de meer gegoede burgerij werden goed bedeed.

Arme kinderen van minvermogende ouders dreigden het kind van de rekening te worden. In het *Utrechts Dagblad* van 28 november 1865 werd een brief afgedrukt: 'Ieder heeft zeker wel eens met een gevoel van medelijden, dat tal van arme kinderen aanschouwd, dat op St. Nicolaasavond zich voor onze winkels verdringt, om die lekkernijen te aanschouwen, die alleen voor rijke kinderen bestemd zijn.'

Sinterklaas vergeet ook de zieke kinderen niet. Dit meisje is zo ziek dat ze niet naar de schoorsteen kon lopen om haar schoen te zetten.

Sinterklaas ging in de negentiende eeuw ook bij arme kinderen cadeautjes brengen. Deze kinderen kregen niet zo vaak snoep en speelgoed, dus zij waren extra blij met Sinterklaas.

Hier brengen Sint en Piet een bezoek aan de kinderen van een vrouw die bij rijke mensen de was doet. Wasvrouwen verdienen maar heel weinig geld, net genoeg om eten van te kopen.

Dat was de reden dat een aantal rijke burgers het initiatief nam om geld in te zamelen om voor arme kinderen speciale sinterklaasvieringen te organiseren. Sinterklaas bezocht eerst de scholen, maar ging later ook naar bedrijven om de kinderen van personeelsleden te verrassen.

Sinterklaas heeft zijn eigen snoepgoed: speculaas, borstplaat, taai-taai, chocoladeletters en marsepeinen figuurtjes.

Sinterklaas lekkernijen

Een taai-taai pop werd veel aan ongetrouwde dames gegeven om te plagen dat ze nog niet getrouwd waren. Borstplaat harten waren gemaakt van suiker en werden gegeven aan geliefde personen. Kinderen kregen ook borstplaat beestjes om mee te spelen. Het strooigoed bestond voor een belangrijk deel uit peper- en kruidnoten. Pepernoten zijn vierkant en taai. Ze zijn gemaakt van kruidkoek, een soort honingkoek. Kruidnoten zijn heel anders. Die zijn rond en gemaakt van speculaasdeeg.

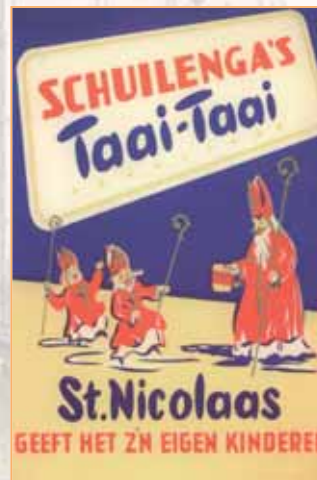
De chocoladeletter is voortgekomen uit het gebruik om brood- en koekletters te geven met Sinterklaas. Kinderen konden met die letters hun naam leren schrijven. Chocolate werd in de negentiende eeuw een geliefde, maar dure lekkernij. Rijke kinderen kregen daarom alleen de eerste letter van hun naam. Op het einde van de negentiende eeuw begon de fabrieksmatige productie van chocoladeletters. Daarvoor maakten suiker- en banketbakkers de letters zelf.

Het sinterklaasfeest heeft zijn eigen lekkernijen. Op het schilderij van Jan Steen zijn speciale ruitvormige zoete broden te zien, de zogenaamde duivekaters. Ook staat er taai-taai op en liggen er pepernoten op de grond. Tegenwoordig eten wij ook veel speculaas, marsepein, borstplaat en natuurlijk chocoladeletters.

Speculaaspoppen waren een gewild cadeau. Zij zaten vol met symboliek en werden mooi versierd. Door een bepaald soort pop te kiezen, kon je iemand op een lieve manier de waarheid vertellen. Net zoals wij nu doen op surprise avond. Het deeg van speculaas is door de eeuwen heen veel zachter geworden, omdat bakkers na 1850 boter en melk door het deeg mengden. Hierdoor werd de smaak aangepast aan de tijd.

Speculaasjes, groot en klein, worden veel met Sinterklaas gegeten.

Taai-taai werd vroeger gegeven aan vrouwen die niet getrouwd waren. Daarmee werden ze geplaagd omdat ze 'de ware Jacob niet hadden gevonden'.

Kinderen kregen vroeger broodletters met Sinterklaas om hun naam te leren schrijven. Toen in het midden van de negentiende eeuw chocoladeletters op de markt kwamen, kregen rijke kinderen de eerste letter van hun naam, want chocolade was héél duur.

Sinterklaas- gedichten

Ongeveer 150 jaar geleden werd het maken van gedichten en surprises een gebruik op Sinterklaas. Met kleine kinderen werd pakjesavond gevierd en met grote kinderen surpriseavond.

Omdat niet iedereen goed was in gedichten maken of surprises verzinnen kwamen er boekjes op de markt om te helpen.

Met Sinterklaas mag je elkaar 'de spiegel voor houden'. Dat betekent dat je elkaar op een leuke manier de waarheid mag vertellen, over iemands slechte eigenschappen bijvoorbeeld. Dat deden mensen door middel van speculaaspoppen en later ook door gedichten en surprisegeschenken.

Het sinterklaasgedicht met een vermaning of spotgedicht werd in de negentiende eeuw populair. Omdat niet iedereen even goed kon dichten, werden er toen al voorbeeldrijmboeken en kaarten op de markt gebracht.

Vroeger zetten kinderen een klomp met hooi en een wortel bij de schoorsteen of buiten bij de deur. Het hooi en de wortel waren bedoeld voor het paard van Sinterklaas.

Gedichten uit die tijd waren:

‘Omdat je op school
Je best zoo hebt gedaan
mag je vanavond laat
Heel laat naar bed toe gaan.’

‘St. Nicolaas die dacht aan U
en zendt U hier dit pakje toe
Uw innigste verlangen
Zult gij nu dra ontvangen.’

Dit is een gedicht voor een geliefde. De man, die dit dicht voor zijn vrouw, wil haar graag zien.

Op deze kaart wordt iemand geplaagd, omdat hij altijd zo'n rommel maakt. Met Sinterklaas mag je iemand vertellen hoe hij is en wat hij eigenlijk aan zichzelf zou moeten veranderen.

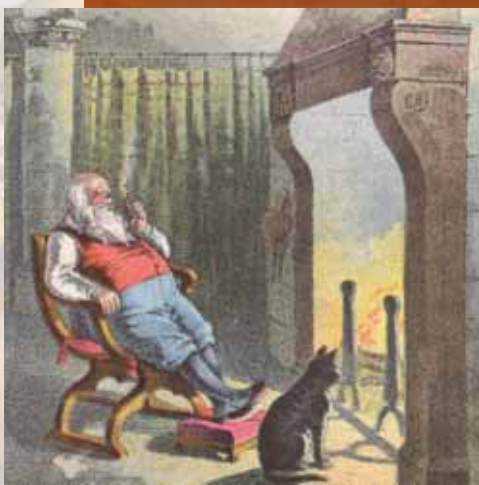
Ook de sinterklaassurprise is waarschijnlijk in de negentiende eeuw ontstaan. Aan het begin van de twintigste eeuw verscheen de eerste handleiding voor het maken van surprises. Vooral na de Tweede Wereldoorlog gingen gezinnen met wat grotere kinderen surprise avond vieren. Ze trokken dan een lootje met de naam van degene voor wie zij een surprise moesten maken.

Op het eiland Texel wordt een alternatief sinterklaasfeest gevierd: Sunderklaas. Dit feest heeft ook wel iets weg van Carnaval.

Naast Sinterklaas zijn er nog wat feesten die er op lijken. Op de Waddeneilanden kent men een alternatieve Sinterklaas, ook wel Sunderklaas genoemd. In het Friese Grou kent men weer een andere variant van Sinterklaas. Daar vieren ze op 21 februari het Sint Pietersfeest. Deze Sint Pieter wordt op dezelfde wijze binnengehaald als Sinterklaas in de rest van Nederland.

De belangrijkste concurrent van Sinterklaas lijkt de Kerstman, maar in feite is de Kerstman een variant van Sinterklaas. Nederlandse immigranten namen in de negentiende eeuw Sint Nicolaas mee op hun reis naar de nieuwe wereld en ze maakten hem tot beschermheilige van New York. Later toen de Nederlandse cultuur wat op de achtergrond was geraakt, ging men Sinterklaas vieren op Kerstmis.

De Kerstman zag er 150 jaar geleden anders uit dan nu. Hij rookte bijvoorbeeld een pijp en had wel iets van een kabouter.

De Kerstman vliegt door de lucht in een door rendieren getrokken slee. Hij roept dan: 'Ho, ho, ho!'

Alternatieve Sinterklaasfeesten

In Amerika hebben ze de Kerstman, die met Kerstmis cadeautjes brengt.

In de negentiende eeuw beleefde Sinterklaas in Amerika een opleving door twee schrijvers: Washington Irving (1783-1859) en Clement Clarke Moore (1778-1863). Deze laatste schreef *A visit from Saint Nicolas* en dat werd de basis

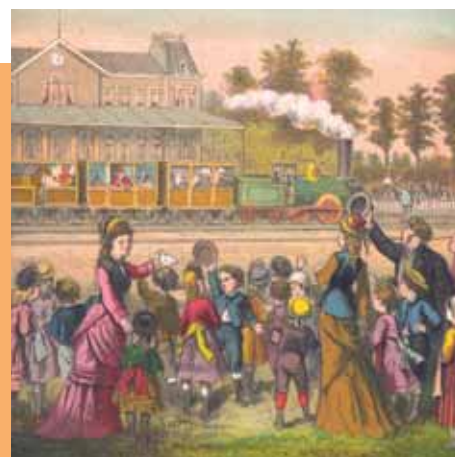
voor het verhaal van de Kerstman. Toen in 1931 Coca Cola een advertentiecampagne wilde starten en daarvoor een bekend figuur zocht, was de Kerstman geboren. Hij verscheen op affiches en in reclames.

De Sint rijdt meestal op een wit paard, een schimmel.

'Zie ginds komt de stoomboot' is een sinterklaasliedje dat ongeveer 150 jaar geleden is geschreven. Meester Schenkman liet de Sint in een net uitgevonden stoomboot naar Nederland varen.

In de tweede helft van de negentiende eeuw waren treinen iets nieuws. Veel mensen durfden daar niet in omdat het zo hard ging. Sinterklaas durfde wel en wilde maar wat graag zo'n trein uitproberen.

Toen de eerste auto's kwamen, wilde Sinterklaas ook op die moderne manier de pakjes rondbrengen. Piet mocht niet rijden, dat deed hij zelf wel.

Sinterklaas heeft geen hoogtevrees ...

Het vervoer van Sinterklaas

Dat het sinterklaasfeest al die eeuwen heeft weten te overleven, komt omdat Sinterklaas met zijn tijd meegaat en een enorme populariteit heeft onder de gewone mensen. Meerdere malen heeft hij onder vuur gelegen, maar altijd wist hij zo te veranderen dat hij weer een tijdje mee kon. Tegenwoordig willen de kranten nog weleens schrijven 'dat de Kerstman het heeft gewonnen van Sinterklaas omdat er voor kerst meer geld uit gegeven is aan cadeautjes'. Mensen die dat schrijven weten niet wat het sinterklaasfeest inhoudt. Sinterklaas wil niet dat wij elkaar dure cadeau's geven, maar dat wij op sinterklaasavond gezellig elkaar plagen met surprises, lekker snoepen en sinterklaasliedjes zingen. En hij hoopt kinderen nog heel lang te verrassen door in hun schoen of klomp te 'rijden'.

Dat Sinterklaas meegaat met zijn tijd is ook te zien aan de manier waarop hij reist. Meestal is Sint Nicolaas afgebeeld op zijn paard.

Vaak is dat een schimmel. Het rijden op een wit paard komt van het gebruik dat Romeinse veldheren, die een overwinning behaald hadden, op een schimmel een eretocht mochten maken. En Sint Nicolaas is de overwinnaar van het goede op het kwade. Maar in de negentiende eeuw probeerde Sinterklaas alle nieuwe uitvindingen. Hij kwam met een stoomboot aan, toen de stoommachine nog iets heel nieuws was. Maar je kunt hem ook betrappen in een trein, ballon of auto. In de negentiende en begin twintigste eeuw was Sinterklaas een promotor van nieuwigheden.

Tegenwoordig is Sinterklaas het bekendste kinderfeest. Deze ontwikkeling naar nationaal feest heeft pas in de twintigste eeuw zijn beslag gekregen. Pas vanaf de jaren tachtig en negentig van de twintigste eeuw werd Sinterklaas een echt nationaal feest, dat geïdentificeerd werd met de nationale culturele identiteit van Nederland.

Sinterklaas als nationaal symbool

Sinterklaas is een typisch Nederlands feest.

Tegelijk was er een tegenbeweging: niet alle Nederlanders kunnen zich met Sinterklaas identificeren en dan met name niet met Zwarte Piet. Zwarte Piet zou als knecht van de blanke Sinterklaas sigmatiserend zijn en rassentegenstellingen in de hand werken. Op sommige scholen kregen Pieten daarom fantasiekleuren, als oranje en geel. Inmiddels is Zwarte Piet aan het veranderen van knecht naar de moderne populaire manager van Sinterklaas. De Sint wordt een dagje ouder, daarom nemen de Pieten veel leiding van hem over.

Sinterklaas is een écht familiefeest.

*St. Nicolaas kapoentje
Cool wat in mijn schoentje
Gool wat in mijn laarsje
Dankje st. Nicolaasje.*

Iedereen kent het liedje 'Sinterklaas kapoentje', maar weinig mensen weten dat dat een scheldliedje is. Een kapoen is een gecastreerde haan en Sinterklaas mag als katholieke priester natuurlijk geen kinderen en vrouw hebben.

Nederlanders houden van de ouderwetse gezelligheid van het sinterklaasavondje.

Toen het Nederlands Centrum van Volks-cultuur in het kader van het beschermen van het immaterieel erfgoed onderzoek deed naar de belangrijkste tradities en rituelen in Nederland, bleek het Sinterklaasfeest nummer één te staan. Sinterklaas is met zijn lange geschiedenis belangrijk cultureel erfgoed geworden.